

TA PÅ KLÄDERNA! - SVENSK LITTERATUR ÄNDRAS UTOMLANDS

Dawit Isaak
Database of
Censorship

Originalillustration av Pija Lindebaum till den svenska utgåvan av *Else-Marie och småpapporna*

När böcker översätts och ges ut i ett annat land händer det att ändringar genomförs, i större eller mindre skala. Det beror på att man vill anpassa böckerna till landets kultur, bokmarknad och läsare, så att de fungerar språkligt, estetiskt och ideologiskt. Oftast handlar det inte om censur i meningen att en myndighet granskar böcker innan de ges ut, utan snarare att förlagen agerar som "grindvakter" och gör ändringar i böckerna utifrån vad de tycker är lämpligt. När L.M. Montgomerys Emily-böcker översattes till svenska på 1950-talet utelämnades delar som hänvisade till sexualitet. Det var ett ämne man på det svenska förlaget inte tyckte var lämpligt för unga läsare.

Nakna kroppar är ett vanligt skäl till att ändringar görs när bilder-böcker översätts. Ett exempel finns i bilder-boken *Else-Marie och småpapporna* av Pija Lindenbaum. Här sitter Else-Marie, hennes mamma och alla småpapporna nakna tillsammans i ett badkar, mamman läser en bok. Det protesterade förlaget i USA mot och frågade om Lindenbaum kunde rita om bilden, vilket hon gjorde. Lindenbaum har själv berättat att hon skrattade åt frågan, bland annat för att förlaget ville att hon skulle ändra så att alla istället satt i en pool iförda badkläder. Nu blev det varken badkar eller pool. Till utgåvan i USA ritades Else-Marie, mamma och papporna påklädda pyjamas, framför en öppen spis och läsande en bok.

Förlagens krav på ändringar kan även ha en historisk koppling, som i fallet med Pernilla Stalfelts *Bajsboken*. I den finns en bild som visar nakna människor som bajsar i ett kallt rum. Till den tyska utgåvan ritades bilden om då det tyska förlaget menade att bilden påminde för mycket om gaskamrarna i andra världskrigets koncentrationsläger. I den tyska utgåvan är det i stället älgar som bajsar i rummet. Valet av älgar berodde på att tyska turister ofta vurmar för det djuret och till exempel åker på älgsafari i Sverige.

Den nya illustrationen av Pija Lindenbaum till den amerikanska utgåvan

Original-illustration av Pernilla Stalfelt till den svenska utgåvan av *Bajsboken*

Den nya illustrationen av Pernilla Stalfelt till den tyska utgåvan av *Bajsboken*

